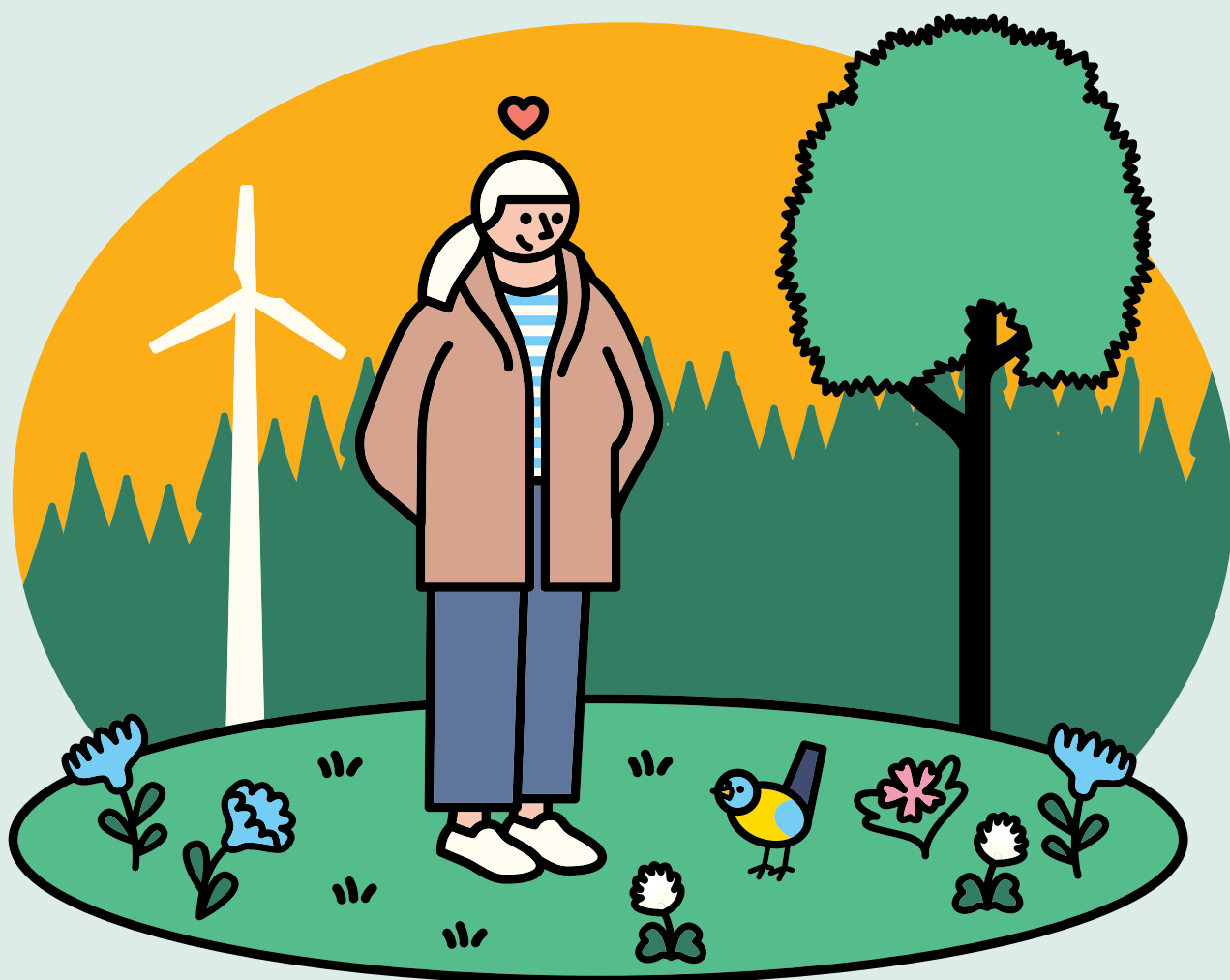

Program för miljö och hållbarhet

2023–2026

Dokumentslag: Aktiverande styrdokument, Program

Beslutad av: Regionfullmäktige

Datum för beslut, paragraf: 2023-11-22

Diarienummer: RS2022-00185

Gäller för: Region Uppsala

Giltighetstid: Till och med 2026-12-31

Ansvarig direktör (titel): Regiondirektör

Dokumentet ersätter: Miljöprogram 2019–2022

Grafisk form: Matador, 2024

Illustrationer: Region Uppsala

Dokumentets innehåll är politiskt beslutat. Formgivningen är gjord i efterhand och på vissa ställen avviker ordningen på avsnitten jämfört med ursprungsdokumentet. Innehållet är dock oförändrat.

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Syfte	6
1.2 Omfattning.....	6
2. Nuläge	7
3. Region Uppsalas övergripande mål och målområden	11
3.1 Minskad klimatpåverkan.....	13
3.2 Hälsosam och giftfri miljö	18
3.3 Hållbar och effektiv resursanvändning	22
4. Ansvar	24
5. Uppföljning.....	25
Bilaga 1	
Bilaga 2	

1. Inledning

Region Uppsala ska vara en kraft i förflyttningen mot ett långsiktigt hållbart samhälle. Programmet för miljö och hållbarhet beskriver samlat de övergripande och detaljerade mål som gäller miljöarbetet för Region Uppsalas egna verksamheter. Ett hållbart utvecklingsperspektiv behöver integreras i styrning och ledning, upphandling och finansiering, samt analys och uppföljning. Strukturer behöver fastställas för dialog och samverkan mellan Region Uppsalas verksamheter. Detta behöver även ske mellan Region Uppsala och andra aktörer i länet samt aktörer nationellt och globalt. Viljeinriktningen gällande det regionala utvecklingsperspektivet och hållbar utveckling finns samlat i den regionala utvecklingsstrategin. Denna fungerar även som regionens Agenda 2030-strategi.

Vi står inför omfattande samhällsutmaningar i relation till miljö- och hållbarhet, som behöver hanteras från lokal till global nivå. Det handlar om hushållning av resurser genom hela livscykeln, att hejda utvecklingen av mänsklig påverkan på vårt klimat och att minska spridningen av farliga

ämnen i vår miljö. Samtidigt behöver vi värna den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster¹. Arbetet med att möta dessa utmaningar behöver ske i hela samhället och på samtliga nivåer och det är av största vikt att det sker i en ökad takt för att möta det alltmer brådskande miljö- och klimathotet. Det är en självklarhet att Region Uppsala ska vara en förebild i arbetet att möta dessa utmaningar och bidra till lösningar i linje med Agenda 2030. Region Uppsala är miljöcertifierade enligt ISO 14001 – en internationell standard för miljöledning sedan år 2005². Att vara miljöcertifierade innebär ett åtagande att följa miljölagstiftningen och kontinuerligt minska vår miljöpåverkan. Region Uppsala besitter en oerhörd rikedom i sina medarbetare och alla bidrar i miljöarbetet på olika sätt. Dessutom är samverkan med flera samhällsaktörer på lokal, regional och nationell nivå en förutsättning för att lyckas med den samhällsomställning som måste ske för att möta de utmaningar som finns inom miljöområdet.

Region Uppsalas program för miljö och hållbarhet beskriver inom vilka områden Region Uppsala ska arbeta för en god livsmiljö i närtid men även för kommande generationer och för den biologiska mångfalden.

Arbetet med att minimera Region Uppsala negativa påverkan på den yttre miljön och klimatet kräver en kunskapsbaserad, långsiktig planering och styrning, samt ett ledarskap präglat av mod och uthållighet. Region Uppsalas upphandling och finansiering utformas för att bidra till

1. Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier: **Försörjande ekosystemtjänster:** att ekosystemen tillhandahåller råvaror för produktion av exempelvis mat, dricksvatten, fiberråvara och bioenergi.

Reglerande ekosystemtjänster: till exempel luft- och vattenrening, vattenreglering, kolbindning och pollinering, **Kulturella ekosystemtjänster:** att ekosystemen tillhandahåller naturmiljöer lämpliga för till exempel friluftsliv, rekreation, pedagogik, upplevelser av natur- och kulturarv samt **Stödjande ekosystemtjänster:** förutsättningen för att övriga tjänster ska fungera, exempelvis fotosyntes, jordmånsbildning och biogeokemiska kretslopp. Definition från naturvardsverket.se

2. Region Uppsalas miljöhandböcker finns länkade från samverkanswebben på Region Uppsalas hemsida.

målsättningarna och minimera negativ påverkan på samhälle och klimat. Ett framgångsrikt miljö- och hållbarhetsarbete förutsätter samarbete över kompetens- och organisationsgränser. Detta genom tillitsfull och resultatorienterad samverkan internt, regionalt och nationellt inom de fält som programmet för miljö och hållbarhet berör.

Region Uppsala har inkluderande strukturer för dialog och samverkan som möjliggör kunskapsutbyte och samhandling mellan kompetenser och verksamheter. Detta såväl internt som mellan Region Uppsala, kommuner, myndigheter och aktörer inom civilsamhälle och näringsliv. Detta program för miljö och hållbarhet visar hur Region Uppsala ska vara en del i omställningen till ett hållbart samhälle, och i arbetet för att nå egna, regionala, nationella, europeiska och globala målsättningar. Programmet är också framtaget för att underlätta att verkställandet av innehållet integreras i ordinarie verksamhetsplanering och -uppföljning.

1.1 Syfte

Programmet för miljö och hållbarhet syftar till att samla den politiska viljeinriktningen inom miljöområdet för Region Uppsalas verksamheter. Programmet anger övergripande och detaljerade miljömål som verkställs inom förvaltningarna samt inom de verksamheter som arbetar på uppdrag av Region Uppsala. Programmet möjliggör samlad kommunikation av viljeinriktningen.

1.2 Omfattning

Programmet för miljö och hållbarhet omfattar mål som ska verkställas inom Region Uppsalas egna verksamheter³ samt de verksamheter som arbetar på uppdrag av Region Uppsala och gäller för åren 2023–2026. Detta program visar hur Region Uppsala ska vara delaktig i omställningen till ett hållbart samhälle, och i arbetet för att nå egna, regionala, nationella, europeiska och globala målsättningar. Styrning och ansvar

3. Se dokumentet RU 5.3 – Mål, åtgärder och ansvarsfördelning i Region Uppsalas miljöhandbok, som beskriver vilka förvaltningar som ansvarar för genomförandet av olika områden inom Miljö- och hållbarhetsprogrammet.

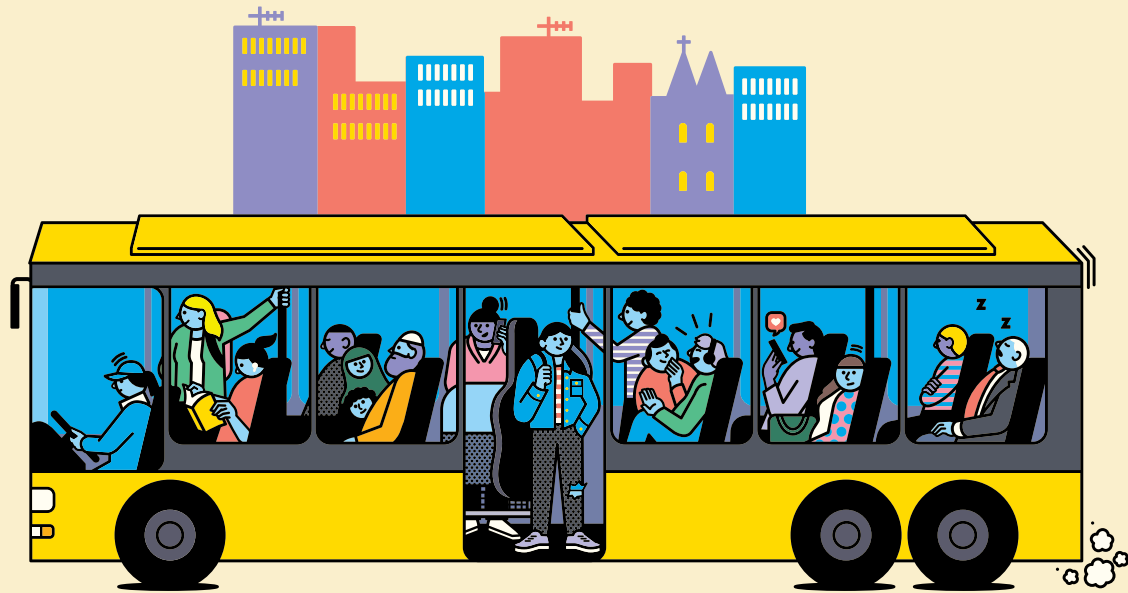
framgår i Region Uppsalas miljöledningssystem och beskrivs även övergripande i kapitel 4 – Ansvar. För att lyckas med genomförandet behöver arbetet med ledning, styrning och uppföljning ständigt utvecklas.

2. Nuläge

Världens länder har åtagit sig att fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid via de globala målen i Agenda 2030. De globala målen i Agenda 2030 som består av 17 mål och 169 delmål syftar till att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikhet, främja fred och rättvisa, samt att skydda planetens naturresurser och lösa klimatkrisen. De globala målen är integrerade, odelbara och balanserar de tre hållbarhetsdimensionerna: ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Sverige ska vara ledande i genomförandet av agendan. Detta program fokuserar på ekologisk hållbarhet men inom flera områden påverkas även social och ekonomisk hållbarhet långsiktigt. Internt blir således även dessa områden en viktig del av Region Uppsalas genomförande av Agenda 2030.

På senare tid har behovet av klimatanpassning av städer och samhällen ökat kraftigt. Detta för att kunna möta konsekvenserna av extrema väderhändelser som redan nu förekommer och som kommer att bli allt vanligare. De risker som pekas ut särskilt för Europa innebär stora

konsekvenser för människor, infrastruktur och ekonomi. Högre frekvens av värmeböljor och mer utdragna perioder med extrem värme leder till ökat behov av vård och ökad dödlighet speciellt för känsliga grupper. Återkommande torka och skyfall med översvämningar leder till konsekvenser för jordbruket och produktion över lag vilket får negativa konsekvenser för näringslivet och livsmedelsförsörjning. Ur ett hälsoperspektiv är de största riskerna förknippade med klimatförändringar i Sverige en ökning av fästingburna infektioner och hälsokonsekvenser förknippade med värmeböljor. Klimatreglering kan ske genom att bevara och utöka grön infrastruktur i städer och samhällen, samt anpassa fastigheter för värmeböljor och andra extrema väderhändelser.⁴ Klimatanpassningsperspektivet har därför arbetats in i den Risk- och sårbarhetsanalys som fastställdes under hösten 2023.

Farliga kemiska ämnen kan förekomma i både kemiska produkter och i varor och/eller förbrukningsartiklar. De för ögat mest synliga farliga ämnena/kemikalierna är de som finns i kemiska produkter, som till exempel maskindiskmedel, färg och laboratoriekemikalier. Här finns tydlig varningsmärkning som upplyser om miljö- och hälsorisker. Men allt fler farliga ämnen finns även som tillsatser i vanliga varor, som till exempel förbrukningsartiklar av plast, textilier, elektronisk utrustning,

4. "Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability", FNs klimatpanel IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), mars 2022.

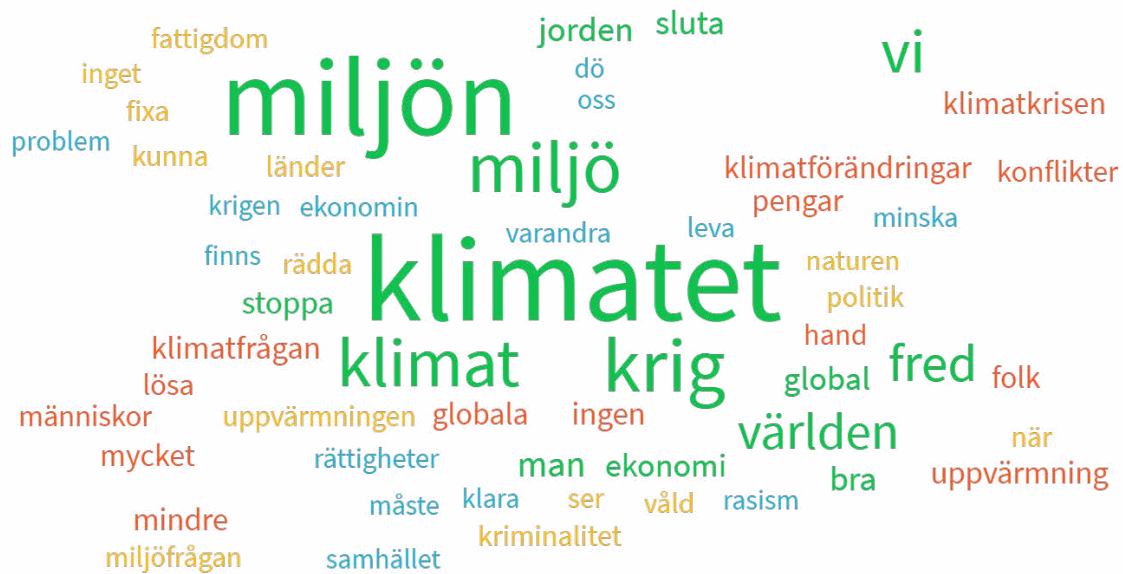
leksaker, inredning och byggnadsmaterial. FN:s medlemsländer har kommit överens om att ta fram ett globalt, rättsligt bindande avtal för att minska plastföroreningarna. De är också överens om att börja diskussionerna kring att inrätta en forskarpanel (liknande de som finns för klimatfrågor och biologisk mångfald) för miljöskadliga kemikalier. Forskarpanelen ska rapportera det samlade forskningsläget kring bland annat hormonstörande ämnen som ftalater, bisfenoler och PFAS.

Även FN:s internationella forskarpanel för biologisk mångfald rapporterar att situationen är allvarlig. Fler arter än någonsin i mänsklighetens historia hotas av utrotning och många ekosystem förändras i snabb takt. Enligt beräkningarna riskerar omkring en halv- till en miljon av dagens drygt åtta miljoner arter att utrotas inom några årtionden om inte kraftfulla åtgärder sätts in för att hejda den negativa utvecklingen.

Samtliga fält inom miljöområdet handlar ytterst om att agera resurseffektivt, genom hela livscyklerna, för de behov som behöver tillfredsställas. Förutom att resurser tar slut handlar det om att allt material som används med tiden tenderar att blandas och spädas ut. Det är också vanligt att det sprider sig och hamnar på fel ställen i samhället och i naturen där det förstör viktiga ekosystem. Andra resurser, som kostat mycket i utvinning, blir liggande till ingen nytta.

Region Uppsala har under de senaste åren bland annat genomgått en materialförsörjningskris, en pandemi och starten av ett krig i Europa. Alla dessa kriser åskådliggör att det finns ett stort behov av att bygga en robust organisation som är långsiktigt hållbar.

Enkätundersökningen "Liv och hälsa Ung" besvarades senast våren 2023 i Uppsala län av ett representativt urval av elever i årskurs 7, 9 och årskurs 2 på gymnasiet. De besvarade frågor om bland annat hälsa och trygghet, sin fritid, inflytande och demokrati och hur de ser på framtiden – för dem själva och för världen i stort. En av frågorna som besvarades var: **Vilken tror du är den viktigaste framtidsfrågan?** Resultatet från 2023 års enkät på den frågan illustreras med ordmolnet nedan och indikerar hur viktig ett trovärdigt miljöarbete är för att bli en attraktiv arbetsgivare för kommande generationer.

Resultat på frågan "Vilken tror du är den viktigaste framtidsfrågan?" som ett representativt urval av elever i årskurs 7, 9 och årskurs 2 på gymnasiet fick besvara i samband med enkätundersökningen Liv och hälsa ung under våren 2023.

Genom Region Uppsalas miljöcertifiering finns ett systematiskt miljöarbete som omfattar både legala krav, planering, genomförande och uppföljning. Alla Region Uppsalas förvaltningar ska bidra i miljöarbetet. Programmet för miljö och hållbarhet ska införlivas bland annat i förvaltningarnas verksamhetsuppdrag med detaljerade mål och åtgärder.

Med upphandlingar som verktyg har Region Uppsala stora möjligheter att minska utsläpp till luft, mark och vatten, främja biologisk mångfald och öka resurseffektiviteten. Upphandlingarna ska genomföras affärsmässigt, effektivt, etiskt och med beaktande av såväl miljömässiga som sociala hänsynstaganden. Arbeta för att stärka hållbarhetskraven ska prioriteras i de upphandlingar där varor eller tjänster har stor miljö- eller klimatpåverkan, eller där stora risker för kränkningar av mänskliga rättigheter kan föreligga. Tack vare Region Uppsalas storlek som kund kan vi genom upphandlingar påverka utbudet på marknaden i en miljöanpassad riktning och bidra till en regional hållbar utveckling. När regioner samverkar blir effekten än mycket större. Därför ingår Region Uppsala i det nationella samarbetet mellan regioner angående hållbarhetskrav i upphandling. En del av samarbetet innebär att ställa och följa upp sociala och miljömässiga krav i offentlig upphandling.

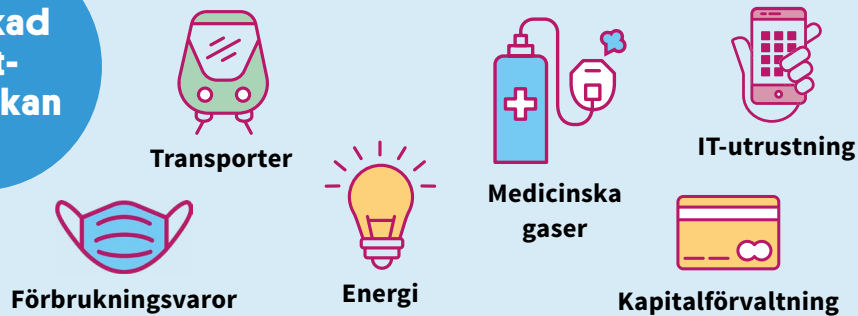
3. Region Uppsalas övergripande mål och målområden

Region Uppsala har tre övergripande miljömål. Dessa är:

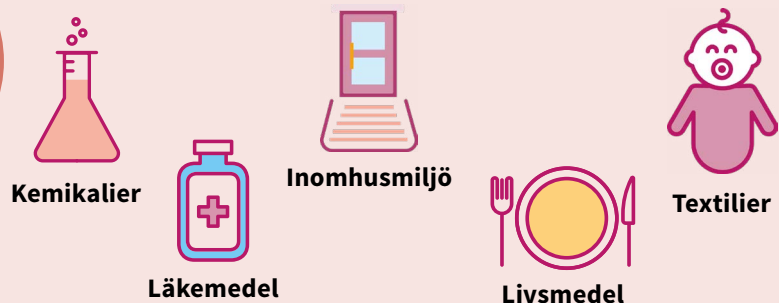

De övergripande miljömålen för Region Uppsala uppnås genom att arbeta med olika målområden, exempelvis transporter, läkemedel, förbrukningsvaror med flera. Varje målområde innehåller i sin tur detaljerade miljömål.

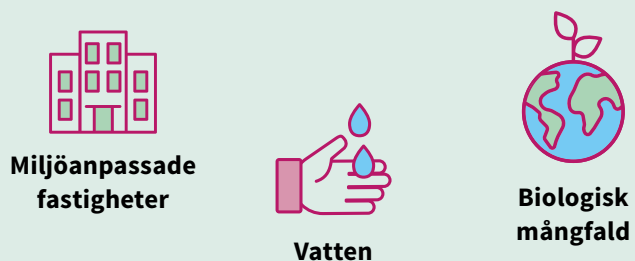
Minskad klimat-påverkan

Hälsosam och giftfri miljö

Hållbar och effektiv resurs-användning

Bilden visar hur de övergripande miljömålen för Region Uppsala hänger ihop med de olika målområdena.

3.1 Minskad klimatpåverkan

Den nationella Miljömålsberedningen bedömer att historiska och pågående utsläpp av växthusgaser redan ger upphov till påtaglig och allvarlig klimatförändring. Detta medför oacceptabla risker för ekosystem och samhällen. Ett av Parisavtalets mål är att hålla den globala temperaturökningen väl under 2 grader och sträva mot att begränsa den till 1,5 grader. För att lyckas med detta krävs att världens samhällen i mycket snabb takt ställer om till nollutsläpp av koldioxid och andra växthusgaser. Den mänskliga klimatpåverkan är redan en realitet som påverkar våra förutsättningar för detta lokalt. Till följd av detta skedde år 2021 en förändring av klimatzonsgränserna i Uppsala län.

Ett förändrat klimat innebär även hälsokonsekvenser, bland annat som en effekt av ökade värmeböljor, försämrad luftkvalitet och ökning av virussjukdomar.

Region Uppsalas verksamheter är beroende av transporter och energi. Inom hälso- och sjukvården krävs dessutom stora mängder förbrukningsvaror, IT-utrustning och användning av medicinska gaser bland annat. Genom att sätta mål inom dessa områden tar Region Uppsala sig an utmaningen att ställa om till nollutsläpp av växthusgaser och bidra med sin del för att minska sin klimatpåverkan enligt intentionerna och målen i Parisavtalet.

På grund av detta är ett av Region Uppsalas övergripande miljömål att minska sin klimatpåverkan med minst 10 procent årligen. Nedan beskrivs de detaljerade miljömål som ska genomföras under programperioden för att uppnå det övergripande målet om minskad klimatpåverkan.

Målområde: Transporter

Detaljerade miljömål: År 2026 ska

- 100 procent av den allmänna kollektivtrafiken under hela programperioden utföras med fossilfria drivmedel⁵
- utsläppen av kväveoxider och partiklar från stadsbusstrafiken i Uppsala ha minskat med minst 10 procent jämfört med 2022 (g/km)
- busstrafiken använda minst 5 procent mindre energi per personkilometer jämfört med 2022 (kWh/pkm)
- utsläppen av koldioxid från sjukresor⁶ ha minskat med minst 15 procent i jämförelse med år 2022
- koldioxidutsläppen från tjänsteresor⁷ vara minst 20 procent lägre per medarbetare än år 2022
- koldioxidutsläppen från resor till och från arbetet vara minst 6 procent lägre per medarbetare än år 2022
- 100 procent av Region Uppsalas fordonsflotta ska under hela programperioden vara fossiloberoende⁸.

5. Svensk Kollektivtrafik definierar fossilfritt drivmedel som biodrivmedel som är godkänt som biodrivmedel av tillsynsmyndigheten enligt "Lag (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen". El ursprungsmärkt med Bra miljöval. Region Uppsala utgår ifrån den drivmedelsstrategi som nämns i den Regionala planen för infrastruktur för biodrivmedel och elfordon i Uppsala län. Enligt drivmedelsstrategin prioriteras El (inklusive vätgas) och biogas i första hand, etanol i andra hand, biodiesel i tredje hand och fossila drivmedel i fjärde hand.

6. Med sjukresor avses tåg, flyg, taxi, egen bil och kollektivtrafik till och från vård inom ramen för sjukresor som patient har fått ersättning för inom ramen för gällande sjukresoreglemente.

7. Med tjänsteresor avses tåg, flyg, fordon som är leasade eller köpta av Region Uppsala, egen bil i tjänsten och hyrbil. Region Uppsalas mötes- och resepolicy reglerar bland annat att distansmöten ska övervägas i möjligaste mån, samt att cykel, gång eller kollektivtrafik ska prioriteras vid kortare tjänsteresor och tåg vid längre tjänsteresor.

8. Med fossiloberoende fordonsflotta avses personbilar, lätta och tunga lastbilar, minibussar, blodbuss och ambulanser. Enligt Region Uppsala innefattar denna

Målområde: Energi

Detaljerade miljömål:

År 2026 ska

- den totala använda energin (el, kyla och värme) för Region Uppsalas fastigheter vara minst 10 procent lägre per kvadratmeter, jämfört med år 2022
- all energi som köps in vara av fossilfria kraftslag⁹
- andelen egenproducerad el ska öka i samband med om- eller nybyggnation
- andelen egenproducerad el ska motsvara minst 3,3 procent av den totala mängden inköpt elenergi.

definition och den drivmedelsstrategi som även nämns i fotnot 6 prioriteras i dagsläget förnybara alternativ som el (inklusive vätgas) och biogas i första hand, etanol (E85/ED95) i andra hand, biodiesel (RME/HVO) i tredje hand. Ett fossiloberoende fordon är ett fordon som är typgodkänt för att köras på ett kommersiellt tillgängligt drivmedel som till minst 75 procent är tillverkat av förnybar råvara.

9. Med fossilfria kraftslag menas biobränslebaserad energi (el, fjärrvärme och fjärrkyla) samt el från solproduktion, vindkraft, vattenkraft eller kärnkraft.

Målområde: Förbrukningsvaror¹⁰

Detaljerade miljömål:

År 2026 ska

- produkter på minskningslistan som saknar klimatsmarta alternativ ha minskat med minst 10 procent jämfört med 2022
- klimatsmart produkt¹¹ utgöra 80 procent av totala beställningsvolymen. Tillkommande klimatsmarta produkter ska öka i beställningsvolym med 25 procentenheter årligen, upp till 80 procent
- minst fem produkter av fossil plast vara helt utfasade eller utbytta mot förnybart-, återvunnet- eller flergångsmaterial. Produkter med stora inköpsvolymmer prioriteras.

Målområde: IT-utrustning

Detaljerade miljömål:

År 2026 ska

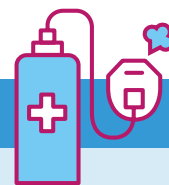
- Region Uppsala ha minskat sin klimatpåverkan i samband med inköp av IT-utrustning
- återtag av IT-produkter vara minst 95 procent.

10. Enligt Region Uppsalas minskningslista för förbrukningsvaror ska vi i Region Uppsala minska vår klimatpåverkan från förbrukningsvaror med bibehållen säkerhet för patienter och medarbetare genom att verka inom tre områden: För det första gå över till **arbetsmetoder** där användning av förbrukningsvaror kan tas bort eller minskas. För det andra gå över från användning av engångsprodukter till **flergångsprodukter**. I de fall där engångsprodukter behövs, gå över till **förnybart eller återvunnet material**.

11. Klimatsmarta produkter innebär upphandlade produkter som är klimatmässigt bättre alternativ än övriga produkter på Region Uppsalas minskningslista.

Minskningslistan finns här: [RU 11.7 Minskningslista för förbrukningsvaror.pdf](#)

Målområde: Medicinska gaser

Detaljerade miljömål:

År 2026 ska

- det ska vara utrett om gas- eller intravenös anestesi är att föredra ur ett livscykelperspektiv
- utsläpp i användningsfasen av klimatpåverkande sövningsgaser i Region Uppsala vara lägre än år 2021.

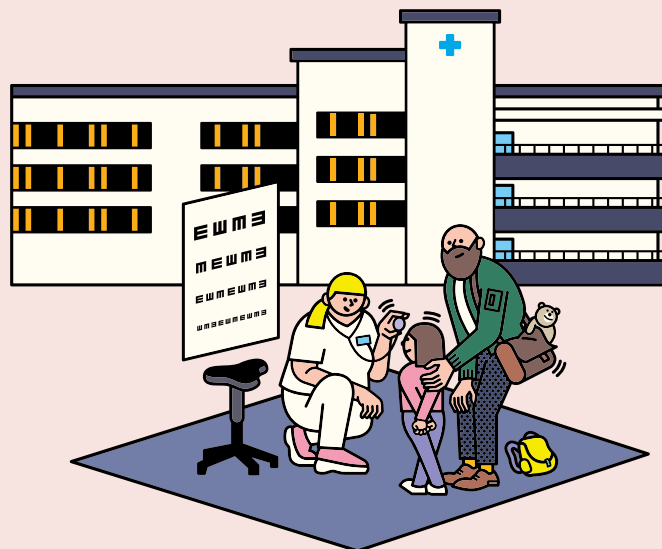
Målområde: Kapitalförvaltning

Detaljerade miljömål:

- År 2030 ska koldioxidintensiteten i Region Uppsalas kapitalförvaltning ha minskat med minst 25 procent jämfört med år 2022¹².

12. Målet omfattar Region Uppsalas pensionsmedel. Vid redovisning av investeringsportföljens koldioxidavtryck ska måttet ”viktad genomsnittlig koldioxidintensitet” användas. Det visar investeringsportföljens exponering mot koldioxidintensiva företag, där koldioxidintensiteten hos portföljbolaget mäts som bolagets växthusgasutsläpp i förhållande till dess intäkter. Mätning och redovisning av avtrycket sker enligt den standard som Fondbolagens förening tagit fram under 2016.

3.2 Hälsosam och giftfri miljö

Allt i vår vardag består av kemiska ämnen och ofta används kemikalier som tillsats vid tillverkning av olika material. En del kemikalier kan orsaka farliga skador på människors hälsa och på miljön. Farliga kemiska ämnen i produkter, varor och byggnader kan hamna i miljön, och tas upp av växter, djur och människor. För att skydda människors hälsa och den biologiska mångfalden behöver spridningen av farliga ämnen förebyggas och minimeras. Detta är extra viktigt för känsliga grupper, såsom små barn och sjuka människor. Dessutom vet vi att människor och miljö hela tiden utsätts för många olika kemiska ämnen som kan samverka på ett sådant sätt att riskerna kraftigt ökar.

Region Uppsalas fokus för målen kring en hälsosam och giftfri miljö ligger på läkemedel och kemikalier som används inom hälso- och sjukvården, samt inköp av livsmedel och textilier. Genom att sätta miljömål för användningen av dessa, samt för inköp av livsmedel och textilier, arbetar Region Uppsala för att bidra till en hälsosam och giftfri miljö. Även inomhusmiljön är viktig för att minska risker från hälsoeffekter i medarbetarnas vardag.

På grund av detta är ett av Region Uppsalas övergripande miljömål att bidra till en hälsosam och giftfri miljö. Nedan beskrivs de detaljerade miljömål som ska genomföras under programperioden för att uppnå det övergripande målet om en hälsosam och giftfri miljö.

Målområde: Kemikalier

Detaljerade miljömål:

År 2026 ska

- Region Uppsalas användning av kemiska produkter innehållande särskilt farliga kemiska ämnen (SVHC-ämnen¹³) ha minskat
- Region Uppsalas förbrukning av ftalat-innehållande artiklar¹⁴ ha minskat med 20 procent, jämfört med 2022
- samtliga arbetsplatser där leksaker/lekmaterial/belöningsleksaker förekommer använda giftfritt material.

Målområde: Läkemedel

Detaljerade miljömål:

År 2026 ska

- utsläpp till miljön från substanserna i [Handlingsplan för miljöbelastande läkemedelssubstanser](#) ha minskat med minst 10 procent
- Region Uppsala ha utrett minst en reningsmetod för att reducera utsläppen av antibiotika och antibiotikaresistensgener i avloppsvatten från sjukvårdsinrättningar
- antibiotikaförskrivningen, mätt i antalet expedierade recept per 1 000 invånare i länet ha minskat årligen under programperioden.

13. SVHC-ämnen, Substances of Very High Concern, är särskilt farliga kemikalier som har sådana egenskaper som kan medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och på miljön.

14. Mjukgjord PVC-plast innehåller mjukgörande ämnen. En problematisk grupp av mjukgörare är så kallade ftalater, som på olika sätt kan vara både miljö- och hälsofarliga.

Detaljerade miljömål:

År 2026 ska

- andelen närproducerade livsmedel öka. Andelen närproducerade eller ekologiska livsmedel ska tillsammans utgöra minst 60 procent av det totala inköpet. Närproducerade livsmedel ska prioriteras vid inköp
- andelen socialt hållbara/etiskt märkta livsmedel ska utgöra minst 30 procent av totala inköp¹⁵
- restriktiv antibiotikaanvändning inom animalieproduktion vara ett krav vid upphandling¹⁶
- 100 procent av inköpt kött, mjölk, mejerivaror och ägg komma från djur som minst levt i nivå med svensk djurskyddslagstiftning under hela programperioden
- matsvinnet minska för patientmåltider, jämfört med 2022
- matsvinnet minska med 5 procent på Wik (restaurang- och elevmat), jämfört med 2022.

15. Detta inkluderar KRAV, Fairtrade, MSC och ASC. KRAV är en märkning för mat producerad utan naturfrämmande kemiska bekämpningsmedel, med god djurvälstånd, mindre klimatpåverkan, mer biologisk mångfald och bättre arbetsvillkor. Fairtrade är en internationell certifiering av råvaror som bygger på ekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling i länder med utbredd fattigdom. MSC är en certifiering som arbetar för hållbara fiskebestånd, genom att minimera sin miljöpåverkan och stå för en god fiskeförvaltning. ASC är en certifiering som arbetar med att minimera miljöpåverkan och som tar hänsyn till sociala krav för medarbetare. Märkningen omfattar odlad fisk och skaldjur.

16. Den svenska livsmedelsproduktionen kännetecknas av ett starkt djurskydd och en god djurvälstånd. Detta, tillsammans med ett tydligt fokus på förebyggande djurhälsoarbete, bidrar till att förekomsten av smittor är relativt låg och att antibiotikaanvändningen i Sverige är mycket låg i förhållande till andra EU-länder och globalt sett. Med anledning av detta ställs krav som minst motsvarar svensk lagstiftning och svenska regler för djurskydd där det är relevant i Region Uppsalas upphandlingar.

Målområde: Textilier

Detaljerade miljömål:

År 2026 ska

- minst 50 procent av de textilier¹⁷ som omfattas av textiltjänst vara miljömärkta eller uppfylla kriterier för detta
- hantering av flergångstextilier ha effektiviserats och miljöpåverkan från textilier ha minskat¹⁸
- 100 procent av babytextilier under hela programperioden vara ekologiskt producerade.

Målområde: Inomhusmiljö

Detaljerade miljömål:

År 2026 ska

- befintliga byggnader inte ha radonhalter högre än 200 Bq/m² under verksamheternas vistelsetid (Samtliga egenägda fastigheter.)
- nyproducerade byggnader och byggnader som blivit föremål för en större ombyggnation/renovering inte ha högre halter än 60 Bq/m² i vistelseytor (Till större ombyggnad räknas åtgärder som har stor påverkan på grundläggning, klimatskal och/eller fastighetstekniska system.).

17. Avser textilier som nyanskaffas inom ramen för tvätt- och textiltjänst. Följande miljömärkta produkter kan ingå: EU Eco-label, Svanen, Bra miljöval Klass 1 och 2, samt GOTS.

18. En effektiv textihantering uppnås genom att svinn av textilier (dvs textilier som inte kommer tillbaka till tvätteriet) minskar och andelen uteliggande textilier (dvs textilier som används, ligger i förråd och personliga skåp eller ännu inte transporterats till tvätt) som legat ute längre än 30 dagar minskar.

3.3 Hållbar och effektiv resursanvändning

Jordens resurser är begränsade, både sett till råvaror och ekosystemtjänster. För att säkerställa en hållbar utveckling krävs att dagens produktion och konsumtion av varor och tjänster håller sig inom gränserna för vad natur och samhällen klarar av, genom hela livscykeln. Det är därför mycket viktigt att ständigt förbättra förutsättningarna för cirkulära flöden även vid Region Uppsalas verksamheter¹⁹.

Region Uppsala är mitt i en stor om- och nybyggnation av fastighetsbeståndet. Region Uppsala arbetar för en hållbar och effektiv resursanvändning genom att sätta mål om miljöanpassade fastigheter. Region Uppsala har även satt mål som ska gynna den biologiska mångfalden genom att påverka hur Region Uppsalas grönytor förvaltas. Den biologiska mångfalden har utöver dess egenvärde även positiva konsekvenser för vår livsmiljö. Den fungerar som klimatanpassningsåtgärd, sänker temperaturer och bidrar till lokal rening av luft och vatten. Ur ett hälsoperspektiv ger vistelse i en grön och omväxlande utemiljö bland annat lägre puls och blodtryck samt påskyndar återhämtning vid sjukdom. Här är även Upplandsstiftelsen en viktig aktör.

Därför är ett av Region Uppsalas övergripande miljömål att bidra till en hållbar och effektiv resursanvändning. I tabellen nedanför beskrivs de detaljerade miljömål som ska genomföras under programperioden för att uppnå det övergripande målet om en hållbar och effektiv resursanvändning.

19. I enlighet med den nationella strategin för omställning till en [cirkulär](#) ekonomi i Sverige.

Målområde: Miljöanpassade fastigheter

Detaljerade miljömål:

År 2026 ska

- 80 procent av de byggprodukter som Region Uppsala använder vara A- och B-klassade²⁰
- nybyggnationer²¹ under programperioden uppfylla kriterierna i Region Uppsalas fastighetsprofil
- 100 procent av alla byggprojekt ha 0 procent blandat avfall
- möjligheten till klimatmål inom bygg och anläggning²² vara utredd. Detta ska ske senast 2024.

Målområde: Vatten

Detaljerade miljömål:

År 2026 ska förbrukningen av tappvatten ha minskat.

20. Målet mäts mot avslutade projekt. Projekt som är i programskede eller genomförande kommer med andra ord inte att redovisas i årsredovisningen.

21. Region Uppsala fastighetsprofil bygger på miljöbyggnadsprincipen, men medför inte tredjeparts-certifiering eller -verifiering. Verifieringen sker i egen regi. Nybyggnationskraven gäller för lokaler där hyresgäster kommer vistas dagligen. [FOS Miljökrav för byggprojekt.pdf](#).

22. Gäller för nybyggnationer inom Region Uppsala.

Målområde: Biologisk mångfald – för en läkande miljö

Detaljerade miljömål:

År 2026 ska Region Uppsalas utomhusmiljöer präglas av ett läkande intryck och vi arbetar för att bevara och helst förstärka den biologiska mångfalden och dess ekosystemtjänster²³.

4. Ansvar

Ansvar för Region Uppsalas miljöarbete följer linjeorganisationen. Respektive chef är ansvarig för genomförandet inom sitt respektive verksamhetsområde och har till sin hjälp ett stödjande miljö nätverk. Vid Akademiska sjukhuset, Fastighet och service, Regionkontoret, samt Trafik och samhälle, finns medarbetare med strategisk kunskap och specialistkompetens inom miljö som kan bistå alla förvaltningar i miljöfrågor. För att effektivt kunna förankra beslut, förmedla nyheter, och inhämta förslag på förändringar i miljöarbetet, finns ett miljö nätverk inom Region Uppsala. Det består av miljösamordnare på förvaltningsnivå och drygt 400 miljöombud. Miljö nätverket är linjeorganisationen behjälplig i sitt ansvar för att miljöarbetet fungerar och arbetar på uppdrag av närmsta chef. Ansvarsfördelningen beskrivs mer detaljerat i Region Uppsalas miljöhandböcker²⁴.

23. Allt fler forskningsstudier visar på goda effekter på hälsan av vistelse i en grön utemiljö hos både patienter och personal. Samtidigt ger grönska även miljövinster. Positiva hälsoeffekter som uppmärksammats på patienter är bland annat lägre blodtryck, lägre puls, förbättrat minne, färre vård dagar, minskad medicinering, mindre smärta, bättre sömn och minskad oro. Positiva hälsoeffekter som uppmärksammats på personalgrupper är bland annat mindre stress, snabbare återhämtning, friskare, ökad kreativitet och ökad trivsel. Det är viktigt att få med ett helhetsperspektiv där utemiljöerna både medverkar till förbättrad hälsa och återhämtning samt bidrar med ekosystemtjänster – som att ta hand om dagvatten, utjämna temperaturer, filtrera skadliga partiklar. Artrika och varierade miljöer med hög biologisk mångfald är särskilt bra även ur ett hälsoperspektiv för svaga och mycket sjuka patienter.

24. Region Uppsalas miljöhandböcker finns publicerade på [Region Uppsalas hemsida](#).

5. Uppföljning

De detaljerade miljömålen kommer att integreras i verksamhetsuppdragen för regionstyrelsen samt övriga styrelser och nämnder. Samtliga miljömål i programmet följs upp årligen. På regionövergripande nivå samlas resultatet i ett miljöbokslut. De mål som bryts ner på förvaltningsnivå följs även upp halvårsvis och redovisas i samband med delårsrapporter och årsredovisningar för respektive förvaltning. I miljöledningssystemet beskrivs i detalj hur uppföljning ska ske. Analys sker utifrån om genomförandet av de föreslagna åtgärderna är tillräckliga för att målen ska uppnås. Om avvikelser uppkommer från fastställda mål redovisas detta i samband med den ordinarie verksamhetsuppföljningen.

Utöver detta granskar externa och interna miljörevisorer att organisationen har ett fungerande miljöarbete, minskar sin miljöpåverkan kontinuerligt samt att de riktlinjer som är formulerade går att tillämpa i praktiken. En egenkontroll av miljöarbetet sker via det årliga uppföljningsverktyget VerkSAM (verksamhetsuppföljning för säkerhet-, arbetsmiljö och miljö).

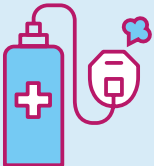
Bilaga 1

Bilaga 1 – [Budget Program för miljö och hållbarhet](#)

Bilaga 2

Målen i Agenda 2030 är integrerade och odelbara. På samma sätt påverkar alla Region Uppsalas miljömål varandra. Nedan åskådliggörs vilka av Region Uppsalas miljömål och miljömålsområden som tydligast påverkar de nationella miljökvalitetsmålen och de globala målen i Agenda 2030.

Tabell 1. Region Uppsalas miljömål: ”Minska klimatpåverkan med minst 10 procent årligen”. Koppling mellan Region Uppsalas målområden, de nationella miljökvalitetsmålen och de globala målen.

Region Uppsalas målområden	Bidrar till följande nationella miljökvalitetsmål	Bidrar till följande globala mål
Transporter 	<ul style="list-style-type: none"> • Begränsad klimatpåverkan • Frisk luft • Bara naturlig försurning • Giffri miljö • Ingen övergödning • Levande sjöar och vattendrag • Grundvatten av god kvalitet • Hav i balans samt levande kust och skärgård • Levande skogar • God bebyggd miljö • Ett rikt växt- och djurliv 	<ul style="list-style-type: none"> • Hälsa och välbefinnande • Rent vatten och sanitet • Hållbar energi för alla • Hållbara städer och samhällen • Bekämpa klimatförändringen
Energi 	<ul style="list-style-type: none"> • Begränsad klimatpåverkan • Frisk luft • Bara naturlig försurning • Giffri miljö • God bebyggd miljö • Ett rikt växt- och djurliv 	<ul style="list-style-type: none"> • Hållbar energi för alla • Hållbara städer och samhällen • Bekämpa klimatförändringen
Förbrukningsvaror 	<ul style="list-style-type: none"> • Begränsad klimatpåverkan • Levande sjöar och vattendrag • Hav i balans samt levande kust och skärgård 	<ul style="list-style-type: none"> • Hållbar konsumtion och produktion • Bekämpa klimatförändringen • Hav och marina resurser
IT-utrustning 	<ul style="list-style-type: none"> • Begränsad klimatpåverkan • Giffri miljö 	<ul style="list-style-type: none"> • Hållbar produktion och konsumtion
Medicinska gaser 	<ul style="list-style-type: none"> • Begränsad klimatpåverkan • Giffri miljö 	<ul style="list-style-type: none"> • Hälsa och välbefinnande • Hållbar industri, innovationer och infrastruktur • Hållbar konsumtion och produktion • Bekämpa klimatförändringarna

Region Uppsalas målområden	Bidrar till följande nationella miljö kvalitetsmål	Bidrar till följande globala mål
Kapitalförvaltning 	<ul style="list-style-type: none"> • Begränsad klimatpåverkan • Frisk luft • Bara naturlig försurning • Giftfri miljö • Skyddande ozonskikt • Ingen övergödning • God bebyggd miljö 	<ul style="list-style-type: none"> • Hållbar energi för alla • Hållbar konsumtion och produktion • Bekämpa klimatförändringarna

Tabell 2. Region Uppsalas miljömål: ”Hälsosam och giftfri miljö”. Koppling mellan Region Uppsalas målområden, de nationella miljö kvalitetsmålen och de globala målen.

Region Uppsalas målområden	Bidrar till följande nationella miljö kvalitetsmål	Bidrar till följande globala mål
Kemikalier 	<ul style="list-style-type: none"> • Bara naturlig försurning • Giftfri miljö • Levande sjöar och vattendrag • Hav i balans samt levande kust och skärgård • Skyddande ozonskikt • Grundvatten av god kvalitet 	<ul style="list-style-type: none"> • Hälsa och välbefinnande • Rent vatten och sanitet • Hållbar konsumtion och produktion • Hav och marina resurser • Ekosystem och biologisk mångfald
Läkemedel 	<ul style="list-style-type: none"> • Begränsad klimatpåverkan • Giftfri miljö • Levande sjöar och vattendrag • Grundvatten av god kvalitet • Hav i balans samt levande kust och skärgård. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hälsa och välbefinnande • Rent vatten och sanitet • Hållbar konsumtion och produktion • Bekämpa klimatförändringarna • Hav och marina resurser • Ekosystem och biologisk mångfald
Inomhusmiljö 	<ul style="list-style-type: none"> • Frisk luft • Giftfri miljö • Säker strålmiljö • Grundvatten av god kvalitet • God bebyggd miljö 	<ul style="list-style-type: none"> • God hälsa och välbefinnande • Hållbara städer och samhällen
Livsmedel 	<ul style="list-style-type: none"> • Giftfri miljö • Ingen övergödning • Levande sjöar och vattendrag • Grundvatten av god kvalitet • Hav i balans samt levande kust och skärgård • Ett rikt odlingslandskap • Ett rikt växt- och djurliv 	<ul style="list-style-type: none"> • God hälsa och välbefinnande • Rent vatten och sanitet • Hållbar konsumtion och produktion • Hav och marina resurser • Ekosystem och biologisk mångfald

Region Uppsalas målområden	Bidrar till följande nationella miljö kvalitetsmål	Bidrar till följande globala mål
Textilier 	<ul style="list-style-type: none"> • Giftfri miljö • Begränsad klimatpåverkan • Levande sjöar och vattendrag • Grundvatten av god kvalitet 	<ul style="list-style-type: none"> • Rent vatten och sanitet • Hållbar konsumtion och produktion • Bekämpa klimatförändringen • Hav och marina resurser • Ekosystem och biologisk mångfald

Tabell 3. Region Uppsalas miljömål: ”Hållbar och effektiv resursanvändning”. Koppling mellan Region Uppsalas målområden, de nationella miljö kvalitetsmålen och de globala målen.

Region Uppsalas målområden	Bidrar till följande nationella miljö kvalitetsmål	Bidrar till följande globala mål
Miljöanpassade fastigheter 	<ul style="list-style-type: none"> • Begränsad klimatpåverkan • Giftfri miljö • Säker strålmiljö • God bebyggd miljö 	<ul style="list-style-type: none"> • Hälsa och välbefinnande • Hållbar energi för alla • Hållbara städer och samhällen • Bekämpa klimatförändringen
Vatten 	<ul style="list-style-type: none"> • Giftfri miljö • Grundvatten av god kvalitet • God bebyggd miljö 	<ul style="list-style-type: none"> • Rent vatten och sanitet för alla
Biologisk mångfald 	<ul style="list-style-type: none"> • Levande sjöar och vattendrag • Hav i balans samt levande kust och skärgård • Myllrande våtmarker • Levande skogar • Ett rikt odlingslandskap • Ett rikt växt- och djurliv 	<ul style="list-style-type: none"> • Hälsa och välbefinnande • Hållbara städer och samhällen • Hav och marina resurser • Ekosystem och biologisk mångfald